

наук. краєзнавчої конф., 19 листопада 2004 р. / [редкол. В. Голубко та ін.] / Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – С. 43-54.

43. Хить М. Історія музею НТШ у документах фонду НТШ ЦДІА у Львові / М. Хить // Матеріали краєзнавчої конференції. – Львів, 2002. – С. 89-94.

44. Хить М. Музей НТШ 1914-1939 рр. / М. Хить // Історичні пам'ятки Галичини: Матер. третьої наук. краєзнавчої конф. (Львів, 19 листопада 2004 р.) / [ред. кол. В. Голубко та ін.] / Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – С. 26-35.

34. Паньків М. Покутський музей в Станіславі / Михайло Паньків // Наукові записки Івано-Франківського краєзнавчого музею. – Івано-Франківськ, 2003. – Вип. 7-8. – С. 240-242.
35. Савчук Б. Українські самодіяльні музеї в Галичині у 20-30-х роках ХХ ст. / Борис Савчук // Історичні пам'ятки Галичини: матер. наук. краєзнавчої конф. (м. Львів, 26 жовтня 2000 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 111-117.
36. Сидор О. Іларіон Свенціцький і реставраційна справа в національному музеї у Львові / Олег Сидор // Пам'ятки України. – 1996. – Ч. 3-4. – С. 106-109.
37. Сидор О. Національний музей у Львові в історії музейництва Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. / Олег Сидор // Літопис національного музею у Львові. – Львів. – 2004. – Ч. 3. – С. 5-33.
38. Скрипник Г.А. Етнографічні музеї України. Становлення і розвиток / Г.А. Скрипник. – К.: Наукова думка, 1989. – 304 с.
39. Скрипник Г.А. Українське етнографічне музейництво: становлення та розвиток: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора іст. наук: спец. 07.00.05. “Етнологія“ / Г.А. Скрипник. – К., 1998. – 40 с.
40. Сухий О. Іларіон Семенович Свенціцький: шлях до українства / Олексій Сухий // Мова, література і музеєзнавство у науковій спадщині І. Свенціцького: зб. наук. праць / Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів, 2004. – С. 9-36.
41. Танащик Д.Д. Про долю західноукраїнських музейних колекцій та приватних збірок у роки Першої світової війни / Д.Д. Танащик // Питання історії України: зб. наук. статей. – Чернівці: Золоті литаври, 1999. – № 3. – С. 380-384.
42. Терський С. З історії колекціонування археологічних пам'яток львівськими науковими та музейними осередками у ХІХ – першій половині ХХ ст. (за архівними матеріалами та колекціями Львівського історичного музею) / Святослав Терський // Історичні пам'ятки Галичини: матер. третьої

26. Крутоус А. З минулого Львівського історичного музею / Алла Крутоус // Львівський історичний музей. Наукові записки. – Львів, 1996. – Вип. V. – Ч. 1. – С. 3-19.
27. Крутоус А. Львівські музеї і Олександр Чоловський / Алла Крутоус // Наукові записки. Львівський історичний музей. – Львів, 1997. – Вип. VI. – С. 3-13.
28. Крутоус А. О. Львівський історичний музей у збереженні історико-культурної спадщини / А.О. Крутоус // Матеріали VIII Всеукраїнської наукової конференції «Історичне краєзнавство і культура». – Харків, 1997. – Ч. 1. – С. 365-367.
29. Кушнір В. Створення Львівського музею Наукового товариство ім. Шевченка: суспільно-політичний та культурний контекст / Віталій Кушнір // Історичні пам'ятки Галичини: матер. третьої наук. краєзнавчої конф. (19 листопада 2004 р.). / [редкол. В. Голубко та ін.] / Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – С. 19-25.
30. Кушнір В. Українські музейні з'їзди в Галичині у 1930-х рр. / Віталій Кушнір [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://ento/vid/matend/2004/№4/16>.
31. Олійник В. Музейництво Західної України під час Першої світової війни (1914-1918 рр.) / Василь Олійник // Історичні пам'ятки Галичини: матер. третьої наук. краєзнавчої конф. (19 листопада 2004 р.) / [редкол. В. Голубко та ін.] / Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – С. 12-19.
32. Павличко Я. Володимир Січинський і національний музей у Львові / Ярослав Павличко // Володимир Січинський та Україна: матер. міжн. конф. – К.: Абрис, 1996. – С. 99-103.
33. Паньків М. Намітки з історії Івано-Франківського історичного музею / Михайло Паньків // Наукові записки Івано-Франківського краєзнавчого музею. – Івано-Франківськ, 2004. – Вип. 5-6. – С. 221-226.

Заставецька // Культурна спадщина України: матер. між нар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 15–16 травня 2009 р.). – Умань : Видавець Чибаненко Ю., 2009. – С. 170-178.

19. Іваник О. Роль митрополита Шептицького в організації музейної справи в Галичині (перша половина ХХ ст.) / Оксана Іваник // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, серія: Історія. – Тернопіль, 2004. – Вип. II. – С. 81-84.
20. Качмар Л. Роль наддніпрянців у формуванні музею Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові / Людмила Качмар // Історичні пам'ятки Галичини: матер. наук. краєзнавчої конф. (м. Львів, 26 жовтня 2000 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – С. 117-121.
21. Козицький А. Українські краєзнавчі музеї Галичини в міжвоєнний період / Андрій Козицький // Вісник Львівського університету: Серія історична. – Вип. 34. – Львів, 1999. – С. 467-477.
22. Корнютко-Гринів О. Актуальні проблеми теорії і практики музейної справи у науковій спадщині Іларіона Свенціцького (1908-1918) / О. Корнютко-Гринів // Мова, література і музеєзнавство у науковій спадщині І. Свенціцького: зб. наук. праць / Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів, 2004. – С. 109 – 121.
23. Костюк С. Колекції музею НТШ у Львові / С. Костюк // Бібліотека Наукового товариства імені Шевченка: книги і люди. – Львів, 1996. – С. 51-59.
24. Кровицька О. Іларіон Свенціцький — коментатор давніх пам'яток України / Ольга Кровицька // Проблеми слов'янознавства. – 2004. – Вип. 54. – С. 202-208.
25. Крутоус А. До питання формування окремих музейних збірок України та Львова ХІХ — першій половині ХХ ст. / Алла Крутоус // Наукові записки. Львівський історичний музей. – Львів, 1998. – Вип. VII. – С. 3-13.

10. Волинська О. Музейництво Галичини першої третини ХХ століття / Олена Волинська // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 2003. – Вип. VII. – С. 30-36.
11. Гайдукевич Я.М. Музеї Тернопільщини: путівник / Я.М. Гайдукевич. – Львів: Каменяр, 1998. – 127 с.
12. Головацький І. З історії Музейництва Наукового товариства ім. Шевченка, зокрема музею історично-воєнних пам'яток у Львові та Празі / І. Головацький // З історії Наукового товариства ім. Шевченка: зб. доп. і повід. наук. секцій і конференцій НТШ у Львові. – Львів, 1997. – С. 207-216.
13. Гонтар Т. Етнографічні колекції музею НТШ / Т. Гонтар // Записки НТШ. – Львів, 1992. – Т. 223. – С. 417-427.
14. Данилюк А. Самбір і західноукраїнське музейництво / Архип Данилюк // Бойківщина: історія та сучасність: матер. міжн. народознавчого семінару “Населення Бойківщини у контексті загальнокарпатського етнокультурного розвитку“ (Самбір, 14-16 вересня 1995 р.) – Львів – Самбір: ФІРА-люкс, 1995. – С. 17-19.
15. Двадцятьп'ятьліття Національного музею у Львові: зб. пза ред. директора музею І. Свенціцького. – Львів, 1931. – 129 с.
16. Заставецька Н. Діяльність українських музейних осередків щодо збереження пам'яток воєнної історії у Східній Галичині (20–30 рр. ХХ ст.) / Наталія Заставецька // Воєнна історія Поділля та Буковини: наук. зб. матер. Всеукраїнської наук. військово-історичної конф. (25-26 листопада 2009 р., м. Кам'янець-Подільський). – К., 2009. – С. 271-275.
17. Заставецька Н. Популяризація ідеї збереження пам'яток у Східній Галичині в 1920–1930-х рр. (на прикладі діяльності Національного музею у Львові) / Наталія Заставецька // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: зб. наук. праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2009. – Вип. 16. – С. 54-57.
18. Заставецька Н. Українське музейництво Галичини крізь призму пам'яткоохоронної політики Другої Речі Посполитої (1930-ті рр.) / Наталія

Література:

1. Арсенич П. З історії музеїв Галичини / Петро Арсенич // Краєзнавчий збірник на пошану Богдана Гаврилів. – Наук. видання. – Івано-Франківськ: Типовіт, 2003. – С. 152-155.
2. Батіг М. Білі сторінки національного музею у Львові / М. Батіг // Літопис національного музею у Львові. – Львів. – 2000. – Ч. 1. – С. 3-15.
3. Буланий І.Т. Громадські музеї України: Історія, Досвід, Проблеми / І.Т. Буланий, І.Г. Явтушенко. – К., Наукова думка, 1979. – 156 с.
4. Булик Н. Діяльність Крайового археологічного товариства у Львові в останній чверті ХІХ ст. / Наталія Булик // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2003. – Вип. 6. – С. 193-203.
5. Булик Н.М. Археологічна наука у Львові у ХІХ — на початку ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.06 "Історіографія, джерелознавство та спец. іст. дисципліни" / Н.М. Булик. – Львів, 2007. – 20 с.
6. Бурдуланюк В.М. Музеї наукового товариства імені Шевченка / В.М. Бурдуланюк // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Вип. ХV. Історія. – Івано-Франківськ, 2009. – С. 3-10.
7. Василенко А.О. Літопис історії становлення і розвитку народних музеїв України / А.О. Василенко. – К.: Наукова думка, 1974. – с.
8. Вол Б. Історико-краєзнавчі музеї Західної України: особливості становлення. Історіографія проблеми / Борис Вол // Історичні пам'ятки Галичини: матер. наук. краєзнавчої конф. (м. Львів, 26 жовтня 2003 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – С. 98-104.
9. Волинець Н.І. Тернопільський обласний краєзнавчий музей у персоналіях / Н.І. Волинець / [Електронний ресурс] // <http://www.museum.dp.ua>.

Відхід від україноцентризму у вивченні музейництва в Галичині за міжвоєнного періоду ХХ сторіччя засвідчує і доробок Н. Заставецької], яка показала, що його організаційна модель була аналогом музейної мережі всієї держави, але мала також і свої особливості, зумовлені специфікою становища краю та характером офіційної етнополітики. Такий погляд конкретизує показ діяльності Історичного музею м. Львова, Національного музею імені короля Яна III, Подільського музею у Тернополі, музеїв при філіях Польського краєзнавчого товариства, музею у Станіславі, провінційних та приватних музейних збірок. Послідовно проводиться думка про дискримінаційний характер офіційної музейницької політики, яка корінне населення позбавляла права на власну культурну спадщину та використовувала її в полонізаційних цілях.

Звільняючись від націоцентризму, українська історіографія продовжує зосереджуватися на “українському складнику“ музейницького руху, що часто призводить до ігнорування факту існування відповідних польських інституцій. Хоча між польськими та українськими музеями насправді була відкрита чи прихована конкуренція, вони не завжди виправдано протиставляються одні одним. Трапляється, коли польські інституції не ідентифікуються за національною ознакою, що іноді створює враження, боцімто в дослідженні йдеться про українські музеї. За винятком окремих сюжетів, майже не вивченими залишаються єврейські, німецькі асоціації відповідного спрямування.

Сказане дозволяє стверджувати про необхідність підготовки фаховими істориками спільно з краєзнавцями-аматорами ґрунтовних комплексних досліджень про розвиток музейництва в Галичині у другій половині ХІХ — 30-х роках ХХ ст., які б охоплювали всі його вияви незалежно від етнокультурних чи інших факторів. Актуальним залишається вивчення музеїв окремих інституцій, зокрема Ставропігії, НТШ, інших українських та польських інституцій.

пов'язані з їхньою організацією, експозиціями тощо. Стимул і приклад до влаштування таких заходів давали виставкові акції, популярні серед народів Західної Європи, зокрема й поляків.

Дослідження цієї проблеми логічно розгортається в контексті вивчення експозиційних установ, що були прямими попередниками сучасних музейних закладів. З таких позицій згадані автори показують створення з ініціативи В. Кобринського 1926 р. в Коломиї музею “Гуцульщина“, що тепер функціонує як Музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. В. Кобринського, якому належить одна з найбільших у Західній Україні етнографічних збірок. Як протиприкладу цьому музею М. Паньків [33] розглядає факт заснування поляками 1928 р. у Станіславі Покутського музею, який, опираючись на підтримку меценатів, розгорнув широку виставкову діяльність, що на 1939 р. оперувала 6 тис. цінних експонатів, які мали доводити “польський характер“ міста й усього краю. Більшість з них були вивезені чи знищені, тож лише окремі пам'ятки нині зберігаються у краєзнавчому музеї Івано-Франківська.

Публікація Я. М. Гайдукевич [10] розкриває виникнення й становлення попередника Тернопільського обласного краєзнавчого музею — Подільського музею товариства “Народна школа“. Він показує підготовчі заходи щодо створення та підтримку з боку меценатів і громадськості, завдяки якій експозиції швидко зростали і музей розгорнув широку просвітницьку роботу. Зазначивши, що це товариство було польським, автори чомусь наполегливо намагалися його “зукраїнізувати“, зокрема стверджуючи, що за статусом музей “мав бути польським“, але за тематикою і змістом він “став українським“. Частина з 10 тис. зібраних до Першої світової війни експонатів насправді відображали культурно-побутове становище українського населення галицького Поділля, але польські державні і громадські чинники часто використовували їх для доведення “польськості“ краю. Отож, гадаємо, Подільський музей у цьому відношенні не був винятком.

становлення музею Наукового товариства імені Шевченка, процесу формування його відділів і нагромадження основних фондів, співпраці з ним українських і закордонних діячів тощо.

Окремі аспекти цієї проблеми актуалізовано у працях Б. Вола [8]; А. Данилюка [13], В. Кушніра [28-29] й інших авторів. Нові цікаві думки в її осмислення вносить Б. Савчук [34, с. 60-64;]. Трактуючи українські самодіяльні музеї Галичини за міжвоєнного періоду як “широкий культурно-патріотичний рух“, тісно пов’язаний з краєзнавством, учений показує, що концептуальною основою їхнього функціонування було намагання зберегти соціокультурні особливості окремих регіонів. Генезу її формування він виводить з дискусії в українському інтелектуальному середовищі 1911-1914 років, коли перемогла думка про необхідність досліджувати не адміністративні, а “племінні“, тобто етнографічні, території. У 1930-х роках вона реалізовувалася на принципах “культурницького регіоналізму“, що і став основою розгортання українського музейницького руху. Дослідник доповнює його структурну характеристику важливими елементами у вигляді музеїв, що існували при “Пласті“, “Союзі українок“, “Рідній школі“ та інших молодіжних, жіночих, культурно-освітніх товариствах. До речі, цей останній “сегмент“ музейно-краєзнавчого руху здебільшого випадає з поля зору дослідників.

Продуктивні напрацювання фактографічного і науково-теоретичного характеру у вивченні музейницького руху вносить доробок інших авторів переважно у вигляді статей та вступних розділів до довідникової та іншої літератури. Зокрема, публікації івано-франківських істориків і музеєзнавців П. Арсенича [1], В. Бурдуланюка [6], М. Паньківа [32-33] поглиблюють розуміння генези музейницького руху в Галичині за досліджуваного періоду, розширюють уявлення про його окремі елементи у вигляді маловідомих установ. Вважаючи, що їхніми безпосередніми “предтечами“ були етнографічні та господарсько-промислові виставки в Галичині останньої третини ХІХ — початку ХХ ст., дослідники детально висвітлюють питання,

У такому контексті принагідно відзначмо і підготовлену за матеріалами Львівського історичного музею розвідку С. Терського [41] про накопичення археологічних пам'яток львівськими музейними осередками у ХІХ – першій половині ХХ ст.

Найповніше уявлення про розвиток музейництва НТШ дають спеціальні наукові розвідки. З-поміж них передусім згадаємо низку узагальнюючих публікацій, які комплексно, але з різним ступенем глибини розкривають цю проблему. Так, М. Хить в одній зі статей показав етапи становлення музею НТШ у 1914-1939 рр., які зумовлювалися політичним й економічним становищем товариства, міжнародними зв'язками його членів, стосунками в українському середовищі тощо [43]. В іншій джерелознавчій публікації М. Хить [42] з'ясував відображення історії музею в документах фонду НТШ ЦДІАУ у Львові, які мають величезні інформативні можливості, але ще недостатньо опрацьовані й оприлюднені в наукових дослідженнях.

У розвідках С. Костюк [22] і В. Кушніра [28-29] обґрунтовується думка, згідно з якою зібрані впродовж сорокарічного періоду різнофахові колекції музею НТШ у Львові мають не лише загальноукраїнське, а й європейське значення, демонструючи багатство і самобутність української культури. Отож, вона не поступалася іншим народам, що мали свою державність та кращі умови для нагромадження і збереження національної спадщини. Як один з виявів українського соборництва у культурній царині Л. Качмар [19] показала фінансову, організаційну, інтелектуальну допомогу діячів Наддніпрянщини у формуванні музею НТШ на межі ХІХ — ХХ ст. Це підносило його значущість до важливого культурно-наукового та національно-політичного осередку всього українства, розділеного державними кордонами.

За відсутності комплексних монографічних досліджень (а потреба їхньої підготовки не викликає сумніву) про музейництво НТШ відзначмо статейну публікацію В. Бурдуланюка [6], в якій у стислій концентрованій формі розкрито весь головний спектр питань стосовно організаційного

художніх творів, ікон, інших старожитностей Національного музею за міжвоєнного періоду ХХ ст., коли він очолював цю установу.

Цієї найважливішої сфери життєдіяльності І. Свенціцького торкається О. Сухий [39], розкриваючи складний шлях ідейного і світоглядного становлення науковця. З нею пов'язана і рукописна спадщина І. Свенціцького, тематико-мовні особливості якої проаналізувала О. Кровицька [23]. Хоча згадана та інша література про знаного музеєзнавця відзначається тематичною різновекторністю, у сукупності вона витворює роль і образ цього найвизначнішого інтелектуала Галичини, який усе життя присвятив збереженню і примноженню історико-культурної спадщини українства Галичини.

Найкраще розробленою є проблема розвитку музеїв НТШ, яка в структурно-тематичному сенсі виглядає складною. Певне світло на їхній розвиток проливають згадувані узагальнюючі праці з історії товариства, де виникнення та функціонування музеїв розглядається в контексті з'ясування його ролі та місця в національному відродженні галицького українства та інституціонального становлення як складника українського науково-просвітницького руху в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. (В. Бурдуланюк [6], І. Головацький [11],) тощо. Відзначмо і ретроспективно-узагальнюючий огляд розвитку музейництва в Україні та Європі в дослідженні В. Кушніра [28]. У такому широкому ракурсі постання музею НТШ, за думкою автора, стало одним з виявів зусиль української інтелігенції Галичини щодо розбудови мережі національних культурних і наукових установ та її прагнення стати у рівень з іншими сусідніми спільнотами.

Виокремлюємо групу праць, де функціонування музею НТШ розглядається у площині розвитку різних сфер наукових знань. Зокрема в публікації Т. Гонтар [12], достатньо повно, деталізовано показано багатство його етнографічної колекції. Дослідниця зосередила увагу на процесі формування етнографічних фондів НТШ (напередодні Першої світової війни мали 15 тис. експонатів) та їхньому збиранні, презентації тощо.

При цьому вони зазнавали втрат через пограбування, вивезення до Росії тощо.

Свої особливості має процес вивчення історії Національного музею у Львові, який носить мистецтвознавчий характер. Видається, що після появи у 1931 р. нарису “Двадцятьпятьліття Національного музею у Львові“ за редакцією І. Свенціцького [14] близько восьми десятиріч українські дослідники, повсякчас покликаючись на нього, не спромоглися ґрунтовніше дослідити цю інституцію. Стисла трафаретна інформація про музей подавалася у численній історико-біографічній літературі про його фундатора-митрополита А. Шептицького. Певним “проривом“ у нарощуванні знань з історії Національного музею стали наукові розвідки М. Батога [2] і О. Сидора [36], вміщені у його “Літописі“, а також Н. Заставецької [16-17], інших авторів. В них розглядаються організаційні заходи зі створення та розбудови установи, з’ясовується коло її співробітників, відстежується динаміка зростання фондів тощо. Для нашого дослідження цей доробок важливий з таких позицій. По-перше, з нього випливає, що основу його колекцій становили твори образотворчого мистецтва, тож за характером збірок музей наближався до картинних галерей. По-друге, він виступав свого роду генератором українського музейницького руху в плані вироблення його ідеології та організаційно-методологічних засад розвитку. Національний музей всіляко сприяв розвитку регіональних самодіяльних музеїв і під таким кутом зору посідає своє вагоме місце в українському краєзнавчому русі Галичини досліджуваного періоду.

Діяльність Національного музею та інших громадських інституцій краєзнавчого спрямування Львова (Товариства охорони української старини тощо) пов’язана з іменем знаного науковця, музеєзнавця І. Свенціцького, що відображено у низці спеціальних публікацій. Так, О. Сидор [35] розкрив маловідомі факти про плідну співпрацю І. Свенціцького із М. Сосенком, М. Бойчуком, іншими митцями над реставрацією і консервуванням збірок

були польськими, зокрема гмінними, приватними, університетськими, самодіяльними. Вони мали народознавчу спрямованість, формувалися головню за рахунок “дарів” жертводавців.

Серія публікацій А. Крутоус [24-27] започаткувала системне вивчення історії Львівського історичного музею. Дослідниця розкрила генезу його виникнення, основні етапи становлення, показала шляхи і засоби формування експозицій, відстежила зміну і реконструкцію будівель музею, а також охарактеризувала його співробітників, показала процес перетворення Львівського історичного музею на вагому наукову і культурно-просвітницьку установу краю.

У ракурсі популярної в історіографії теми про “долю української культурної спадщини“, яка підігривається й широким суспільним інтересом, з’явилася низка публікацій про музейництво Галичини за роки Першої світової війни. Заслуговує на увагу розвідка Д. Танашика [40], який підрахував, що напередодні війни на західноукраїнських землях існувало близько тисячі вартісних музейних колекцій і збірок (з них 20 національного значення) та простежив їхню долю у 1914-1918 рр. Також звертається увага на втрати приватних збірок польських шляхетських родів, які вражають багатством старожитностей й за цінністю часто не поступаються публічним колекціям. До речі, ця проблема, на відміну від польської історіографії, залишається фактично не “зороною нивою“ для українських дослідників.

В. Олійник [30] проаналізував стан музейництва Галичини за трьома етапами: до, під час, і після російської окупації Львова. У такій послідовності з’ясовуються втрати, спроби відновлення та інші аспекти функціонування найбільших українських і польських музейних установ краю. Ця публікація змушує підкорегувати побутуючий у літературі погляд, боцімто музейне життя Галичини під час Першої світової війни “повністю завмерло“, адже окремі установи за першої нагоди відновлювали діяльність, здійснювали внутрішні реорганізації, налагоджували працю над поповненням колекцій.

фундаментальну працю Г. Скрипник “Етнографічні музеї України“ (1989), де в розділі про їхній розвиток у Західній Україні в другій половині ХІХ — на початку ХХ ст. [37, с. 71-104] докладно, з акцентом на виставковій діяльності, розкрито функціонування Львівського міського промислового музею, музею В. Дзедушицького, музеїв Ставропігійського інституту і НТШ, Подільського музею у Тернополі, а про Церковний, Історичний, Народовий музеї у Львові вміщено лише окремі згадки. Окрім того, фактично не визначено їх формального статусу та національного характеру. Такі диспропорції у висвітленні проблеми зумовлювалися не лише тематикою дослідження, а й, вірогідно, ідеологічними міркуваннями. В іншому розділі, пов’язавши пошкваллення музейного руху в регіоні у 1920-30-х роках з активізацію політичного життя, Г.Скрипник розкрила становлення музеїв “Бойківщина“, “Яворівщина“, “Гуцульщина“, а також (фрагментарно) ще кілька музейних установ [37, с. 169-180].

Поглиблене, концептуально структуроване відображення проблема становлення та розвитку українського етнографічного музейництва знайшла в авторефераті докторської дисертації Г.Скрипник (1998) [38].

У реконструкції загального образу музейництва Галичини другої половини ХІХ — першої третини ХХ ст. сучасні науковці просуваються доволі повільно, та й рівень осмислення проблеми не завжди відповідає сучасним вимогам. Приміром, поставивши завдання висвітлити розвиток музейництва краю у першій третині ХХ ст., О. Волинська згадала лише про Національний музей, музеї НТШ і “Гуцульщина“ та кілька шкільних музеїв [9]. За відсутності комплексних розробок із порушеної проблеми можемо говорити хіба що про окремі ґрунтовніші розвідки, які окреслюють підходи до розв’язання цього завдання. Таким прикладом слугують публікації А. Крутоус. В одній з них [24] дослідниця представила синтетичний зріз формування у ХІХ — першій третині ХХ ст. музейних збірок України та міста Львова, де напередодні Другої світової війни діяло 25 музейних установ. Попри відсутність чіткої класифікації показано, що більшість музеїв

довідникові видання. Разом з тим спостерігається практично повна відсутність історіографічних досліджень, присвячених аналізу окреслених публікацій. У цьому й полягає актуальність дослідження.

Активізації студій у цьому напрямі мали б сприяти профільні органи музейних установ: Національний музей у Львові видає свій “Літопис”; Львівський історичний музей та Івано-Франківський і Тернопільський обласні краєзнавчі музеї випускають свої “Наукові записки”; Музей Івана Франка у Львові — “Науковий вісник”, Музей історії релігії — часопис “Музей”, Музей народознавства НАН України — “Народознавчі зошити” тощо. Власні видання мають і районні музейні установи, з-поміж яких високим науковим рівнем відзначається “Краєзнавчий вісник” Стрийського краєзнавчого музею “Верховина” та ін. Утім такі часописи приділяють мало уваги історії власних та інших музейних установ. Це ж стосується і краєзнавчої проблематики, пов’язаної з локальною специфікою краю.

Вивчення музейницької тематики представниками низки галузей знань зумовило розпорошеність наукового доробку в цій ділянці різними фаховими виданнями. Роль музеїв як важливих осередків культури та консолідуючих наукових центрів представлено у значному пласті літератури з історії громадських і наукових інституцій, а також з історичної біографістики. Їхньому функціонуванню в Галичині за досліджуваного періоду присвячено узагальнюючі та спеціальні публікації про окремі музеї чи групи музейних установ, які своєю чергою поділялися за різними типами (державні, громадські (самодіяльні), приватні, корпоративні) та за національною ознакою.

Сучасні дослідники історії музейництва України здебільшого ігнорують надбання вчених радянської доби, які попри певні ідеологічні нашарування не втратили наукової пізнавальної вартості. Ідеться про ґрунтовні праці з історії громадських і народних музеїв (І. Буланій, І. Явтушенко [3], А. Василенко [7] та ін.), де відображено і їхнє становлення на західноукраїнських землях за досліджуваного періоду. Окремо відзначмо

УДК930.1: 908 (477.83/.86)

**МУЗЕЙНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОГО
РУХУ У ГАЛИЧИНІ**

30-х рр. – ХІХ – 30-х рр. ХХ СТ.: ІСТОРІОГРАФІЯ

*Дутчак О. І.,
к.і.н., викладач кафедри
туризму і краєзнавства
Інституту туризму
ПНУ ім. В. Стефаніка*

Анотація: Виокремлено та проаналізовано низку історіографічних проблем музейництва Галичини 30-х рр. ХІХ – 30-х рр. ХХ ст. Зроблено висновок про наявність ряду перспективних напрямів дослідження проблеми на міждисциплінарному рівні.

Ключові слова: туристично-краєзнавчий рух, Галичина, музеї, історіографія.

Невід’ємними складниками туристично-краєзнавчого руху в Галичині 30-х рр. ХІХ – 30-х рр. ХХ ст. виступали музейні установи, які в досліджуваній не тільки період зберігали та репрезентували емпіричний матеріал для пізнання краю, а й виконували певні політичні функції. Особливості й певні труднощі вивчення літератури із цієї проблематики зумовлені тим, що вона вивчається на перетині різних наукових дисциплін і субдисциплін — історії, історичного краєзнавства, спеціальних історичних дисциплін, музеє- і пам’яткознавства, мистецтвознавства, археології, педагогіки й історії педагогіки та ін.

Архітектоніка історіографії музейництва в Галичині за досліджуваного періоду складна й багатоаспектна, що зумовлюється “універсалізмом” цієї сфери, яка охоплює різні ділянки суспільного і наукового життя. Таким чином, вона представлена у різнотипних, різножанрових, різнофахових працях. Поряд зі спеціальними, переважно статейними, публікаціями важливе інформативне навантаження несуть численні путівники й інші